

ZAKON O ROBNIM BERZAMA

I. UVODNE ODREDBE

Predmet

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se pojam robne berze, poslovi, uslovi za rad i organizacija robne berze, unutrašnja kontrola trgovanja, zaštitni fondovi, investiciona društva na robnoj berzi i robni fondovi, povrede integriteta na robno-berzanskom tržištu, kao i nadzor nad primenom ovog zakona.

Značenje pojedinih izraza

Član 2.

Pojedini izrazi u smislu ovog zakona imaju sledeće značenje:

- 1) transakcija je pojedinačni zaključeni berzanski posao na robnoj berzi;
- 2) kliring i saldiranje su poslovi obračuna međusobnih dugovanja i potraživanja, po osnovu transakcija, njihovo izvršenje, koji se obavljaju u svojstvu univerzalne strane u transakciji (*central counterparty*);
- 3) klirinško telo je pravno lice koje obavlja poslove kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora, u skladu sa ovim zakonom;
- 4) standardizovani tržišni materijal je predmet trgovanja na robnoj berzi, koji ispunjava propisane parametre standardizovanja u pogledu načina trgovanja, predmeta, kvaliteta, količine, roka isporuke, načina plaćanja odnosno svih bitnih elemenata ugovora, osim cene;
- 5) roba je standardizovani tržišni materijal sa rokom izvršenja ugovorne obaveze do pet radnih dana od datuma transakcije;
- 6) terminski ugovori su standardizovani, dematerijalizovani, izvedeni finansijski instrument koji se odnose na robu sa mogućnošću fizičke isporuke, sa rokom izvršenja ugovorne obaveze dužim od pet radnih dana od datuma transakcije;
- 7) listing je spisak standardizovanih tržišnih materijala kojima se trguje na robnoj berzi;
- 8) investicione usluge i aktivnosti su prijem i prenos naloga koji se odnose na prodaju i kupovinu standardizovanog tržišnog materijala, izvršenje naloga za račun klijenta, trgovanje za sopstveni račun, upravljanje portfoliom i investiciono savetovanje;
- 9) dodatne investicione usluge su čuvanje i administriranje standardizovanog tržišnog materijala za račun klijenata, uključujući čuvanje instrumenata i sa tim povezane usluge, kao što je administriranje novčanim sredstvima i kolateralom, istraživanje i finansijska analiza u oblasti investiranja ili drugi oblici opštih preporuka u vezi sa transakcijama standardizovanim tržišnim materijalom, i dr.;

10) članovi uprave su direktor, izvršni direktor odnosno član odbora direktora, nadzornog ili izvršnog odbora.

Cilj zakona

Član 3.

Cilj ovog zakona je uređenje i organizacija pravičnog, transparentnog i efikasnog tržišta standardizovanog tržišnog materijala i zaštite integriteta tržišta.

Shodna primena

Član 4.

Na pitanja koja nisu posebno uređena ovim zakonom, shodno se primenjuju propisi kojima se uređuje tržište kapitala.

II. POJAM, POSLOVI, PRAVILA I ORGANIZACIJA ROBNE BERZE

Pravni oblik i akcionari robne berze

Član 5.

Robna berza je organizator tržišta standardizovanih tržišnih materijala, i to tržišta robe, odnosno tržišta terminskih ugovora.

Tržište terminskih ugovora može biti organizovano samo na robnoj berzi koja ima organizovano tržište robe.

Robna berza je pravno lice sa sedištem u Republici Srbiji koje se osniva kao akcionarsko društvo u skladu sa zakonom kojim se uređuju privredna društva, koje poseduje dozvolu za rad Komisije za hartije od vrednosti (u daljem tekstu: Komisija) i ispunjava druge uslove propisane ovim zakonom.

Akcionar robne berze može biti svako pravno i fizičko lice.

Lice, odnosno lica koja su blisko povezana u smislu zakona kojim se uređuje tržište kapitala, izuzimajući Republiku Srbiju, ne mogu da steknu više od 33% učešća u kapitalu, odnosno akcija s pravom glasa, u jednoj robnoj berzi.

Upis u registar privrednih subjekata i poslovno ime

Član 6.

Robna berza je dužna da, u roku od 30 dana od dana prijema rešenja Komisije o davanju dozvole za rad i rešenja o davanju prethodne saglasnosti za izbor, odnosno imenovanje članova uprave podnese prijavu za upis u Registar privrednih subjekata, u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata.

Izvod iz upisa u Registar privrednih subjekata robna berza dostavlja Komisiji, u roku od sedam dana od dana prijema rešenja o upisu.

Robna berza u svom poslovnom imenu sadrži oznaku „robna berza”.

Zabranjena je upotreba oznake „robna berza” u poslovnom imenu lica koje nema to svojstvo u skladu sa ovim zakonom.

Minimalni novčani ulog

Član 7.

Minimalni novčani deo osnovnog kapitala robne berze iznosi:

- 1) 30.000.000 dinara za robnu berzu koja organizuje tržište robe;
- 2) 85.000.000 dinara za robnu berzu koja organizuje tržišta robe i terminskih ugovora.

Novčani ulog iz stava 1. ovog člana mora u celini da bude uplaćen na privremeni namenski račun kod banke, na dan kada je podnet Komisiji zahtev za izdavanje dozvole za rad.

Robna berza je dužna je da u svom poslovanju obezbedi da novčani deo osnovnog kapitala društva uvek bude u visini koja nije manja od iznosa minimalnog novčanog uloga iz stava 1. ovog člana.

Akti koje donosi robna berza

Član 8.

Robna berza donosi osnivački akt, statut, pravila robne berze, tarifnik, kao i druge opšte akte u skladu sa zakonom.

Pravilima robne berze iz stava 1. ovog člana naročito se uređuju pitanja koja se odnose na članstvo na berzi, listing, trgovanje, kliring i saldiranje, zaštitni fond, kontrolu i mere u slučaju povreda pravila, informisanje i čuvanje poslovne tajne, i druga pravila u vezi sa berzanskim poslovanjem.

Tarifnikom robne berze se utvrđuje provizija koju robna berza naplaćuje po osnovu transakcija zaključenih na robnoj berzi, naknada za članstvo u robnoj berzi, kao i ostale naknade, po osnovu edukacije, prodaje licenci i tržišnih informacija.

Robna berza je dužna da o donošenju, odnosno izmeni tarifnika obavesti korisnike svojih usluga najkasnije sedam dana pre početka njegove primene.

Na pravila robne berze i tarifnik, kao i na izmene ovih akata Komisija daje prethodnu saglasnost.

Poslovi robne berze

Član 9.

Poslovi robne berze su:

- 1) organizovanje tržišta standardizovanih tržišnih materijala (tržište robe, odnosno tržište terminskih ugovora);
- 2) standardizovanje i formiranje standardizovanih tržišnih materijala;
- 3) izrada i vođenje listinga;
- 4) povezivanje ili olakšavanje povezivanja različitih interesa trećih lica za kupovinom i prodajom standardizovanih tržišnih materijala, a u skladu sa obavezujućim pravilima tržišta i na način koji dovodi do zaključenja ugovora u vezi sa standardizovanim tržišnim materijalima uključenim u trgovanje;
- 5) kliring i saldiranje transakcija u okviru posebnog organizacionog dela, na tržištu robe;
- 6) čuvanje i objavljivanje informacija o tražnji, ponudi i tržišnim cenama standardizovanih tržišnih materijala, kao i drugih informacija od značaja za trgovanje

standardizovanim tržišnim materijalima, pre i posle izvršene transakcije, a u skladu sa odredbama ovog zakona i aktima Komisije;

7) određivanje u skladu sa aktima iz člana 8. stav 1. ovog zakona:

(1) uslova za članstvo;

(2) uslova za uključenje standardizovanih tržišnih materijala na listing, isključenje iz trgovanja i privremenu obustavu trgovanja standardizovanim tržišnim materijalima;

(3) uslova trgovanja standardizovanim tržišnim materijalima;

8) sprovođenje u skladu sa aktima iz člana 8. stav 1. ovog zakona:

(1) kontrole nad trgovanjem standardizovanim tržišnim materijalima i učesnicima u trgovanju, u cilju sprečavanja i otkrivanja povreda integriteta tržišta;

(2) procedura za pokretanje postupka protiv učesnika koji se ponašaju suprotno aktima robne berze;

(3) procedura i rešavanje sporova između učesnika u trgovanju standardizovanim tržišnim materijalima.

Pored poslova iz stava 1. ovog člana robna berza može da obavlja i sledeće poslove:

1) promocija i razvoj robno-berzanskog tržišta u Republici Srbiji;

2) prodaja i licenciranje tržišnih podataka;

3) edukacija učesnika na robno-berzanskom tržištu;

4) obavljanje drugih poslova, u okviru delatnosti robne berze, u skladu sa zakonom.

Zabranjeni poslovi robne berze

Član 10.

Nije dozvoljeno da robna berza trguje standardizovanim tržišnim materijalima.

Robna berza, zaposleni i članovi uprave robne berze, ne mogu davati savete o izboru investicionog društva i o izboru tržišnog materijala.

Predmet trgovanja na robnoj berzi ne mogu biti devize, efektivni strani novac ni plemeniti metali.

Članstvo na robnoj berzi

Član 11.

Članovi robne berze mogu biti investiciona društva koja ispunjavaju uslove predviđene ovim zakonom i pravilima o članstvu robne berze i koja imaju dozvolu Komisije.

Članstvo se stiče zaključenjem ugovora o članstvu sa robnom berzom.

Članovi robne berze mogu biti akcionari robne berze.

Trgovanje na robnoj berzi, pored članova robne berze, mogu da obavljaju i Republika Srbija i Narodna banka Srbije u skladu sa zakonom.

Sukob interesa

Član 12.

Zaposleni na robnoj berzi ne mogu biti direktori, članovi nadzornog odbora, niti zaposleni u investicionim društvima, robnim fondovima ili u drugim privrednim subjektima koji su učesnici u trgovanju na tržištu robe i na tržištu terminskih ugovora.

Kadrovska osposobljenost

Član 13.

Robna berza mora da ima najmanje tri zaposlena sa dozvolom iz člana 41. stav 1. tačka 1) ovog zakona.

Robna berza mora biti kadrovski osposobljena za nesmetano funkcionisanje kliringa i saldiranja na tržištu robe.

Tehnička opremljenost

Član 14.

Robna berza je dužna da obezbedi nivo tehničke opremljenosti koji omogućava nesmetano funkcionisanje trgovanja na tržištu robe, odnosno tržištu terminskih ugovora u skladu sa minimalnim tehničkim uslovima za rad robne berze.

Minimalne tehničke uslove iz stava 1. ovog člana bliže uređuje Komisija.

Organi robne berze

Član 15.

Organi robne berze određuju se osnivačkim aktom i statutom, u skladu zakonom koji se uređuje pravni položaj privrednih društava.

Član uprave robne berze, ne može biti:

- 1) lice koje podleže primeni pravnih posledica osude;
- 2) lice koje je funkcioner ili državni službenik i nameštenik, osim u slučaju kada Republika Srbija ima vlasničko učešće u robnoj berzi;
- 3) lice koje je član uprave, zaposleni, ili lice sa kvalifikovanim učešćem u drugoj robnoj berzi koja ima dozvolu za rad u skladu sa ovim zakonom;
- 4) lice koje je član uprave ili zaposlen u investicionom društvu, odnosno društvu za upravljanje robnim fondom, osim ako ima vlasničko učešće u robnoj berzi;
- 5) lice koje je u smislu zakona kojim se uređuje tržište kapitala blisko povezano sa licima iz tač. 2) do 4) ovog stava.

Komisija izdaje prethodnu saglasnost na izbor, odnosno imenovanje člana uprave, a u skladu sa uslovima propisanim ovim i zakonom koji uređuje tržište kapitala.

III. TRŽIŠTE ROBE

Parametri standardizovanja robe

Član 16.

Parametre standardizovanja robe (npr. kvalitet robe, paritet isporuke, količina i sl.) radi uključenja na listing, određuje robna berza svojim pravilima.

Robna berza primenjuje priznate standarde kvaliteta robe.

Trgovci i klijenti na tržištu robe

Član 17.

Trgovina robom na robnoj berzi se odvija preko investicionih društava, koja su članovi robne berze.

Klijenti investicionih društava na tržištu robe su domaća i strana pravna i fizička lica.

Kliring i saldiranje na tržištu robe

Član 18.

Kliring i saldiranje na tržištu robe se obavlja u posebnom organizacionom delu robne berze, koji se organizuje i posluje u skladu sa ovim zakonom.

Robna berza u okviru kliringa i saldiranja na tržištu robe obavlja sledeće poslove:

- 1) kliring i saldiranje na osnovu transakcija na tržištu robe;
- 2) upravlja zaštitnim fondom na tržištu robe, u skladu sa ovim zakonom;
- 3) druge poslove u vezi sa tržištem robe.

Pravilima robne berze bliže se uređuju uslovi kliringa i saldiranja na tržištu robe.

Članovi kliringa i saldiranja na tržištu robe

Član 19.

Članovi kliringa i saldiranja na tržištu robe su investiciona društva.

Pravo članstva u kliringu i saldiranju na tržištu robe stiče se uplatom članarine i novčanih sredstava, odnosno polaganjem sredstava obezbeđenja, u zaštitni fond na tržištu robe, u skladu sa uslovima propisanim pravilima i tarifnikom robne berze i ovim zakonom.

Kliring i saldiranje na tržištu robe se ostvaruje na nivou člana kliringa i saldiranja.

Zbirni račun

Član 20.

Zbirni račun je novčani račun robne berze namenjen finansijskim transakcijama u vezi sa trgovanjem na tržištu robe.

Robna berza je dužna da za potrebe nesmetanog funkcionisanja kliringa i saldiranja na tržištu robe, otvori poseban zbirni namenski račun kod poslovne banke preko koga se izvršavaju sve novčane obaveze po osnovu transakcija na tržištu robe.

Novčana sredstva na zbirnom računu ne ulaze u imovinu, niti u stečajnu ili likvidacionu masu robne berze i banke u kojoj se vode, niti mogu biti predmet prinudne naplate.

Prestanak i suspenzija članstva u kliringu i saldiranju na tržištu robe

Član 21.

Članu kliringa i saldiranja na tržištu robe prestaje članstvo:

- 1) ako mu je trajno oduzeta dozvola za rad;
- 2) ako ne ispunjava uslove članstva u kliringu i saldiranju na tržištu robe;
- 3) ako ne izvršava obaveze prema kliringu i saldiranju na tržištu robe, odnosno ne poštuje druge opšte akte robne berze.

Suspenzija članstva na kliringu i saldiranju na tržištu robe nastupa u slučaju jednokratnog neispunjenja preuzete obaveze, do njenog ispunjenja ili prestanka.

Odluku o prestanku, odnosno suspenziji članstva na kliringu i saldiranju na tržištu robe donosi robna berza.

IV. TRŽIŠTE TERMINSKIH UGOVORA

Standardizovanje terminskog ugovora

Član 22.

Parametre standardizovanja terminskih ugovora, određuje robna berza svojim pravilima, na koja saglasnost daje Komisije.

Roba na koju se odnosi terminski ugovor mora da ispunjava odgovarajuće priznate standarde kvaliteta.

Trgovci i klijenti

Član 23.

Trgovina na tržištu terminskih ugovora se odvija preko investicionih društava, koja su članovi robne berze.

Klijenti investicionih društava na tržištu terminskih ugovora mogu biti domaća i strana pravna i fizička lica.

Klirinško telo

Član 24.

Svojstvo klirinškog tela na tržištu terminskih ugovora ima Centralni registar, depo i kliring hartija od vrednosti (u daljem tekstu: Centralni registar).

Centralni registar obavlja poslove kliringa i saldiranja po zaključenim transakcijama na tržištu terminskih ugovora u skladu sa ovim zakonom i shodnom primenom zakona koji uređuje tržište kapitala.

Kliring i saldiranje na tržištu terminskih ugovora

Član 25.

Klirinško telo na tržištu terminskih ugovora, obavlja sledeće poslove:

- 1) vođenje i čuvanje evidencije terminskih ugovora;
- 2) vođenje evidencije terminskih ugovora na računima članova kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora;

3) evidencija i upravljanje marginskim računima članova kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora;

4) kliring i saldiranje na osnovu transakcija sa terminskim ugovorima i utvrđivanje stanja obaveza i potraživanja članova kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora;

5) upravljanje zaštitnim fondom na tržištu terminskih ugovora, u skladu sa ovim zakonom;

6) druge poslove u vezi sa terminskim ugovorima.

Pravilima robne berze bliže se uređuju uslovi kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora.

Inicijalna i minimalna margina

Član 26.

Klirinško telo na tržištu terminskih ugovora određuje inicijalnu i minimalnu marginu.

Inicijalna margina je iznos novčanog pologa na marginski račun koji propisuje klirinško telo prilikom transakcije na tržištu terminskih ugovora.

Minimalna margina je minimalni novčani iznos koji član kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora mora da ima na svom marginskom računu, nakon saldiranja.

Registar terminskih ugovora

Član 27.

Poslove Registra terminskih ugovora u skladu sa ovim zakonom obavlja Centralni registar, i to:

- 1) registraciju terminskih ugovora, kao elektronskih zapisa;
- 2) utvrđivanje i dodela jednoobraznog identifikacionog broja finansijskih instrumenata;
- 3) vođenje evidencije otvorenih pozicija.

Robna berza je dužna da dnevno izveštava Centralni registar i dostavlja podatke potrebne za obavljanje poslova utvrđenih ovim zakonom, odnosno zakonom kojim se uređuje tržište kapitala.

Centralni registar ima pravo naknade za obavljanje poslova iz stava 1. ovog člana, koja se utvrđuje njegovim aktom o tarifi, na koji saglasnost daje Komisija.

Članovi kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora

Član 28.

Članovi kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora imaju investiciona društva koja su članovi berze.

Pravo članstva u kliringu i saldiranju na tržištu terminskih ugovora ostvaruje se uplatom članarine i novčanih sredstava, u zaštitni fond na tržištu terminskih ugovora, u skladu sa pravilima robne berze i ovim zakonom.

Marginski računi članova kliringa i saldiranja

Član 29.

Marginski računi su novčani obračunski računi članova kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora, namenjeni novčanim položajima za zaštitu od rizika promene cene standardizovanog terminskog ugovora do njegovog dospeća.

Klirinško telo upravlja marginskim računima članova kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora.

Marginski računi se otvaraju i vode kod poslovne banke.

Sredstva na marginskim računima ne ulaze u imovinu, niti u stečajnu ili likvidacionu masu članova kliringa i saldiranja, odnosno banke u kojoj se računi vode niti mogu biti predmet prinudne naplate.

Klirinško telo svojim pravilima uređuje način i uslove upravljanja računima članova kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora, u skladu sa propisima kojima se uređuje platni promet.

Prestanak i suspenzija članstva

Član 30.

Članu kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora prestaje članstvo:

- 1) ako mu je trajno oduzeta dozvola za rad;
- 2) ako prestane da ispunjava uslove članstva u kliringu i saldiranju na tržištu terminskih ugovora;
- 3) ako ne izvršava obaveze prema kliringu i saldiranju na tržištu terminskih ugovora, odnosno ne poštuje druge opšte akte robne berze.

Suspenzija članstva na tržištu terminskih ugovora nastupa u slučaju jednokratnog neispunjenja preuzete obaveze, do njenog ispunjenja ili prestanka.

Odluku o prestanku, odnosno suspenziji članstva na kliringu i saldiranju na tržištu terminskih ugovora donosi klirinško telo.

V. ZAŠTITNI FONDOVI

Pojam i status

Član 31.

Zaštitni fondovi se uspostavljaju u cilju pokrivanja gubitaka koje učesnici trgovanja na robnoj berzi mogu da pretrpe zbog neizvršenja transakcije, i u drugu svrhu se ne mogu koristiti, i to:

- 1) na tržištu robe, zbog neizvršenja obaveze druge strane;
- 2) na tržištu terminskih ugovora zbog neizvršenja preuzete obaveze investicionog društva.

Sredstva zaštitnog fonda na tržištu robe i zaštitnog fonda na tržištu terminskih ugovora vode se na odvojenim računima.

Zaštitni fondovi nemaju svojstvo pravnog lica.

Sredstvima zaštitnog fonda na tržištu robe upravlja robna berza, a na tržištu terminskih ugovora klirinško telo.

Sredstva zaštitnog fonda ne ulaze u imovinu, niti u stečajnu ili likvidacionu masu robne berze i ne mogu biti predmet prinudne naplate.

Pravila zaštitnog fonda

Član 32.

Robna berza uređuje pravila zaštitnog fonda na tržištu robe, odnosno zaštitnog fonda na tržištu terminskih ugovora, uz prethodnu saglasnost Komisije.

Pravilima zaštitnog fonda se bliže uređuju uplate fondu, način isplate, vanredne procedure u slučaju da nije moguće obezbediti neophodna sredstva, kao i druga pitanja od značaja za ostvarivanje svrhe zaštitnog fonda.

Robna berza je dužna da objavi pravila fonda na svojoj internet strani, kao i da ih dostavi svakom članu zaštitnog fonda pre nego što uplati početnu uplatu u fond.

Članovi zaštitnih fondova

Član 33.

Članstvo u zaštitnom fondu na tržištu robe je obavezno za svakog člana kliringa i saldiranja na tržištu robe, odnosno na tržištu terminskih ugovora.

Izvori sredstava i njihovo trošenje

Član 34.

Sredstva zaštitnog fonda prikupljaju se iz:

- 1) uplata članova zaštitnog fonda;
- 2) uplata po osnovu namirenja potraživanja fonda iz stečajne mase člana fonda;
- 3) dobrovoljnih priloga;
- 4) drugih izvora u skladu sa zakonom.

Sredstva u zaštitnom fondu mogu da se koriste isključivo radi namirenja potraživanja u slučajevima uređenim ovim zakonom i pravilima fonda.

Uplate zaštitnom fondu

Član 35.

Uplate zaštitnom fondu su novčani iznosi ili druga vrsta pologa/sredstava obezbeđenja koji su članovi fonda dužni da uplate u skladu sa pravilima fonda.

Sredstva iz stava 1. ovog člana se vraćaju članu kliringa i saldiranja ukoliko nije došlo do isplate istih, nakon prestanka svih obaveza po osnovu zaključenih poslova tog člana.

VI. UNUTRAŠNJA KONTROLA TRGOVANJA

Unutrašnja kontrola trgovanja

Član 36.

Robna berza vrši kontrolu svojih članova u vezi sa transakcijama na tržištu standardizovanih tržišnih materijala.

U vršenju kontrole robna berza ima pravo neposrednog uvida u dokumentaciju u vezi sa transakcijama iz stava 1. ovog člana.

Prilikom vršenja kontrole iz stava 1. ovog člana robna berza ima pravo na neposrednu kontrolu bilo kog člana, kao i pravo na umnožavanje i direktan pristup svim knjigama i evidencijama člana.

U vršenju kontrole iz stava 1. ovog člana robna berza sprovodi postupak i preduzima mere prema članu u skladu sa svojim aktima.

Dužnost obaveštavanja

Član 37.

Kada robna berza u kontroli utvrdi nezakonitosti, odnosno nepravilnosti koje predstavljaju povredu odredaba ovog zakona, akta Komisije i akta robne berze, nalaže članu robne berze da u određenom roku otkloni nepravilnosti.

Robna berza bez odlaganja obaveštava Komisiju, na način propisan aktom Komisije o svakoj povredi odredaba ovog zakona ili akta Komisije, odnosno robne berze koju počinji član robne berze.

VII. INVESTICIONA DRUŠTVA NA ROBNOJ BERZI I ROBNII FONDOVI

1. Investiciona društva na robnoj berzi

Delatnost

Član 38.

Investiciono društvo je privredno društvo koje obavlja poslove pružanja jedne ili više investicionih usluga trećim licima, odnosno profesionalno obavlja jednu ili više investicionih aktivnosti u vezi sa jednim ili više standardizovanih tržišnih materijala.

Investicione usluge i aktivnosti u vezi sa standardizovanim tržišnim materijalima ne mogu se obavljati bez dozvole Komisije.

Dozvola za obavljanje delatnosti investicionog društva sadrži listu investicionih usluga i aktivnosti, odnosno dodatnih investicionih usluga, koje je investiciono društvo ovlašćeno da obavlja.

Investiciono društvo ne može da obavlja dodatne investicione usluge ako nema dozvolu za obavljanje najmanje jedne investicione usluge ili aktivnosti.

Minimalni kapital

Član 39.

Minimalni kapital investicionog društva se određuje i izračunava u skladu sa aktom Komisije i ne može biti manji od:

- 1) 14.000.000 dinara za pružanje svih investicionih usluga i aktivnosti koje se odnose na standardizovani tržišni materijal, osim trgovanja standardizovanim tržišnim materijalom za sopstveni račun;
- 2) 22.000.000 dinara za obavljanje aktivnosti trgovanja standardizovanim tržišnim materijalom za sopstveni račun.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, u slučajevima kada investiciono društvo nije ovlašćeno da upravlja novcem ili finansijskim instrumentima klijenata, odnosno kada

obavlja samo aktivnosti ili pruža investicione usluge prijema i prenosa naloga koji se odnose na prodaju i kupovinu standardizovanih tržišnih materijala, odnosno izvršenje naloga za račun klijenta, minimalni kapital investicionog društva iznosi 6.000.000 dinara.

Smatra se da Investiciono društvo koje ispunjava uslove iz stava 1. tačka 2) ovog člana, ispunjava uslov u pogledu kapitala za obavljanje delatnosti ili pružanje usluga iz stava 1. tačka 1) i stava 2. ovog člana za koje je propisan niži iznos.

Kapital iz st. 1. i 2. ovog člana uplaćuje se u celosti u novcu.

Kadrovska osposobljenost, organizaciona i tehnička opremljenost

Član 40.

Investiciono društvo može obavljati investicione usluge i aktivnosti ako ispunjava uslove u pogledu kadrovske i organizacione osposobljenosti i tehničke opremljenosti propisane ovim zakonom, zakonom kojim se uređuje tržište kapitala, kao i aktom Komisije.

Pored uslova iz stava 1. ovog člana investiciono društvo mora posedovati odgovarajući sistem obrade podataka i održavati kontinuitet i pravilnost u pružanju investicionih usluga.

Investiciono društvo je dužno da ima najmanje dva lica zaposlena na neodređeno vreme koje imaju dozvolu Komisije za pružanje investicionih usluga u vezi sa standardizovanim tržišnim materijalima.

Ako investiciono društvo pruža usluge upravljanja portfoliom i investicionog savetovanja u vezi sa standardizovanim tržišnim materijalom, najmanje jedan zaposleni mora biti portfolio menadžer na robno-berzanskom tržištu.

Portfolio menadžer na robno-berzanskom tržištu je lice koje ispunjava uslove za obavljanje poslova upravljanja portfoliom i investicionog savetovanja drugih lica u trgovini standardizovanim tržišnim materijalom i za to ima dozvolu Komisije.

Zaposleno lice iz stava 3. ovog člana može biti istovremeno i portfolio menadžer.

Investicioni savet je pružanje lične preporuke klijentu, bilo na zahtev klijenta ili na inicijativu investicionog društva u pogledu jedne ili više transakcija standardizovanim tržišnim materijalima.

Dozvola za fizička lica za obavljanje poslova pružanja investicionih usluga i aktivnosti

Član 41.

Komisija organizuje nastavu i polaganje ispita za sticanje zvanja:

- 1) brokera na robno-berzanskom tržištu;
- 2) investicionog savetnika na robno-berzanskom tržištu;
- 3) portfolio menadžera na robno-berzanskom tržištu.

Dozvolu za obavljanje poslova iz stava 1. tač. 1) do 3) ovog člana izdaje Komisija.

Komisija izdaje dozvolu na osnovu zahteva za dobijanje dozvole ako podnosilac zahteva ispunjava sledeće uslove:

- 1) položen ispit za sticanje zvanja;
- 2) ne podleže pravnim posledicama osude.

Pored uslova iz stava 3. ovog člana podnosilac zahteva za dobijanje dozvole za obavljanje poslova investicionog savetnika na robno-berzanskom tržištu i portfolio menadžera na robno-berzanskom tržištu mora imati najmanje jednu godinu radnog iskustva sa stečenim visokim obrazovanjem na studijama drugog stepena (diplomske akademske studije na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine) na poslovima u vezi sa predmetom trgovanja na robnoj berzi.

Način nostrifikacije dozvole lica koje je steklo odgovarajuću dozvolu ili ovlašćenje za obavljanje tih poslova u inostranstvu, propisuje Komisija.

Uslovi za direktore i članove odbora

Član 42.

Investiciono društvo ima organe društva u skladu sa zakonom kojim se uređuju privredna društva.

Direktor, odnosno član organa investicionog društva može biti lice:

- 1) koje ne podleže primeni pravnih posledica osude;
- 2) koje nije na rukovodećoj poziciji ili zaposleno lice u organima državne uprave, odnosno agencijama i organizacijama čiji je osnivač Republika Srbija;
- 3) koje nije direktor, odnosno član organa društva ili zaposleno lice koje poseduje kvalifikovano učešće u drugom investicionom društvu, kreditnoj instituciji sa ovlašćenom bankom, društvu za upravljanje robnim fondovima ili dobrovoljnim penzijskim fondom;
- 4) koje nije direktor, odnosno član organa društva ili zaposleno lice robne berze, organizatora tržišta ili Centralnog registra;
- 5) koje nije lice blisko povezano u smislu zakona kojim se uređuje tržište kapitala sa licima iz tač. 1) do 4) ovog stava.
- 6) koje ima najmanje tri godine radnog iskustva u vezi sa hartijama od vrednosti, odnosno standardizovanim tržišnim materijalima u zemlji ili inostranstvu na poslovima:
 - (1) u investicionom društvu;
 - (2) na tržištu kapitala, odnosno robnoj berzi;
 - (3) u banci;
 - (4) u društvu za upravljanje investicionim, robnim, dobrovoljnim penzijskim fondovima;
 - (5) u društvu za osiguranje;
 - (6) u državnom organu ili organizaciji;
 - (7) u pravnom licu koje poslove u vezi sa standardizovanim tržišnim materijalima obavlja za račun države kao poverene poslove.

Direktor investicionog društva mora biti zaposlen sa punim radnim vremenom u tom društvu, a direktor i najmanje jedan član nadzornog odbora moraju znati srpski jezik.

Odredba stava 2. ovog člana se ne odnosi na članove skupštine društva, osim u slučaju sticanja kvalifikovanog učešća.

Investiciona društva na tržištu kapitala

Član 43.

Postojeća investiciona društva, osnovana u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište kapitala, mogu obavljati poslove investicionih društava na robnoj berzi, u slučaju da ispunjavaju uslove predviđene ovim zakonom.

Komisija propisuje bliže kriterijume, način dostavljanja dokumentacije i utvrđivanje ispunjenosti uslova u vezi sa stavom 1. ovog člana.

2. Robni fond

Pojam, poslovi i organizacija robnog fonda

Član 44.

Robni fond je institut kolektivnog investiranja u okviru koga se, pod upravom društva za upravljanje robnim fondovima, prikupljaju i ulažu novčana sredstva prvenstveno u različite vrste standardizovanih tržišnih materijala.

Osnovna delatnost robnog fonda je trgovina standardizovanim tržišnim materijalima, na domaćim i stranim robnim berzama.

Članovi robnog fonda su fizička i pravna lica na čije ime su registrovane jedinice robnog fonda.

Klijenti robnog fonda su fizička i pravna lica koja sa društvom za upravljanje zaključe ugovor o upravljanju portfoliom standardizovanog tržišnog materijala.

Robni fond može odabrati svoj investicioni cilj koji mora biti definisan u prospektu robnog fonda.

Prospekt je osnovni dokument robnog fonda koji potencijalnim investitorima pruža potpune i jasne informacije za donošenje odluke o ulaganju.

Prospekt iz stava 6. ovog člana donosi društvo za upravljanje robnim fondovima uz prethodnu saglasnost Komisije.

Na pitanja koja se odnose na robne fondove primenjuju se odredbe zakona kojim se uređuju investicioni fondovi u delu koji se odnosi na otvorene investicione fondove, ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno.

Komisija bliže uređuje organizovanje rada i poslovanje robnih fondova i društva za upravljanje robnim fondovima.

Poslovno ime robnog fonda

Član 45.

Poslovno ime robnog fonda sadrži oznaku „robn fond” ili skraćenicu „r.f.”.

Društvo za upravljanje robnim fondovima

Član 46.

Društvo za upravljanje robnim fondovima je privredno društvo koje upravlja robnim fondovima, odnosno pojedinačnim portfolijima standardizovanog tržišnog materijala klijenata.

Društvo za upravljanje robnim fondovima osniva se kao akcionarsko društvo koje nije javno.

Postojeća društva za upravljanje investicionim fondovima, osnovana u skladu sa zakonom kojim se regulišu investicioni fondovi, mogu obavljati poslove društava za upravljanje robnim fondovima, ukoliko ispunjavanja uslove iz čl. 48. do 50. ovog zakona.

Komisija propisuje bliže kriterijume za utvrđivanje ispunjenosti uslova iz stava 3. ovog člana, način dostavljanja dokumentacije i utvrđivanje ispunjenosti uslova u vezi sa stavom 3. ovog člana.

Komisija izdaje dozvolu za rad društva za upravljanje fondovima.

Poslovno ime društva za upravljanje mora sadržati i reči „društvo za upravljanje robnim fondovima”.

Zabranjena je upotreba naziva „društvo za upravljanje robnim fondovima” u poslovnom imenu privrednog društva koje nema svojstvo društva za upravljanje fondovima u smislu ovog zakona.

Društvo za upravljanje robnim fondovima može trgovati na robnoj berzi isključivo preko investicionih društava.

Na društva za upravljanje robnim fondovima shodno se primenjuju odredbe zakona kojim se uređuju investicioni fondovi, zakona kojim se uređuju privredna društva, zakona kojim se uređuje tržište kapitala, osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Društvo za upravljanje robnim fondovima ne može biti ciljno društvo u smislu zakona kojim se uređuje preuzimanje akcionarskih društava.

Delatnost

Član 47.

Društvo za upravljanje robnim fondovima:

- 1) organizuje i upravlja robnim fondovima;
- 2) obavlja poslove upravljanja portfolijima pojedinačnih klijenata koji sa društvom za upravljanje robnim fondovima zaključuje ugovor o upravljanju portfoliom standardizovanog tržišnog materijala;
- 3) obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište kapitala.

Visina osnovnog kapitala

Član 48.

Novčani deo osnovnog kapitala društva za upravljanje robnim fondovima prilikom osnivanja iznosi najmanje 15.000.000 dinara.

Društvo za upravljanje robnim fondovima dužno je da u svom poslovanju obezbedi da novčani deo osnovnog kapitala društva uvek bude u visini koja nije manja od 15.000.000 dinara.

U slučaju da novčani deo osnovnog kapitala društva za upravljanje robnim fondovima padne ispod minimalnog iznosa predviđenog stavom 1. ovog člana, Komisija može, u slučaju postojanja opravdanih razloga, naložiti društvu za upravljanje robnim fondovima da u roku od 60 dana otkloni navedena odstupanja.

Organizaciona i tehnička osposobljenost

Član 49.

Društvo za upravljanje robnim fondovima dužno je da zaposli na neodređeno vreme najmanje jednog portfolio menadžera na robno-berzanskom tržištu.

Organi društva

Član 50.

Na organe društva za upravljanje robnim fondovima shodno se primenjuju odredbe zakona kojim se uređuju investicioni fondovi, odnosno zakona kojim se uređuju privredna društva, ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno.

Član organa društva za upravljanje robnim fondovima ne može biti lice koje je:

- 1) član organa društva ili zaposleni drugog društva za upravljanje robnim fondovima;
- 2) član organa društva ili zaposleni investicionog društva sa kojim je društvo za upravljanje zaključilo ugovor;
- 3) funkcioner, postavljeno, odnosno imenovano lice, u smislu zakona koji uređuje sprečavanje sukoba interesa, ili državni službenik;
- 4) direktor i zaposleni na robnoj berzi;
- 5) blisko povezano lice u smislu zakona kojim se uređuje tržište kapitala sa licima iz tač. 1) do 4) ovog stava.

Članovi organa moraju imati najmanje tri godine radnog iskustva stečenog u obavljanju poslova u vezi sa hartijama od vrednosti, odnosno standardizovanim tržišnim materijalom u zemlji ili inostranstvu na poslovima:

- 1) u investicionom društvu;
- 2) na tržištu kapitala, odnosno robnoj berzi;
- 3) u banci;
- 4) u društvu za upravljanje investicionim, robnim, dobrovoljnim penzijskim fondovima;
- 5) u društvu za osiguranje;
- 6) u državnom organu ili organizaciji;
- 7) u pravnom licu koje poslove u vezi sa sa standardizovanim tržišnim materijalom obavlja za račun države kao poverene poslove.

Ograničenje raspolaganja imovinom robnog fonda

Član 51.

Imovina robnog fonda je odvojena od imovine društva za upravljanje robnim fondovima i imovine člana kliringa i saldiranja.

Imovina robnog fonda ne može biti predmet zaloge, ne može se uključiti u likvidacionu ili stečajnu masu društva za upravljanje robnim fondovima niti člana kliringa i saldiranja niti može biti predmet prinudne naplate u cilju namirivanja potraživanja prema prethodno navedenim subjektima.

Shodna primena zakona kojim se uređuju fondovi

Član 52.

Odredbe zakona kojim se uređuju investicioni fondovi, ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno, shodno se primenjuju na pitanja:

- 1) organizovanje i upravljanje robnim fondovima;
- 2) osnivanje, delatnost i poslovanje društva za upravljanje robnim fondovima;
- 3) nadležnost Komisije za hartije od vrednosti;
- 4) druga pitanja od značaja za oblast robnih fondova.

VIII. POVREDE INTEGRITETA TRŽIŠTA

Prevara u vezi sa poslovanjem na robnoj berzi

Član 53.

Zabranjeno je bilo kom učesniku u transakciji na robnoj berzi, odnosno licu u vezi sa transakcijom koja se odnosi na kupovinu ili prodaju standardizovanog tržišnog materijala, da prevarom ili obmanom dovede u zabludu drugo lica, a naročito da:

- 1) svesnim unošenjem lažnih podataka ili na drugi način sačinjava ili podstiče na sačinjavanje lažnih izveštaja, evidencija ili izjava namenjenih drugom licu;
- 2) upotrebljava bilo koje sredstvo, sistem, ili metod u cilju obmanjivanja;
- 3) daje lažne izjave iznošenjem netačnih, odnosno propuštanjem iznošenja tačnih činjenica od značaja;
- 4) preduzima bilo koje radnje, aktivnosti, odnosno oblika poslovanja koji predstavlja ili bi mogao predstavljati prevaru ili obmanu bilo kog lica.

Nedozvoljena praksa trgovanja

Član 54.

Zabranjeno je bilo kom licu da zaključuje, nudi zaključenje, ili potvrđuje izvršenje transakcija koje uključuju kupovinu ili prodaju standardizovanog tržišnog materijala, ukoliko transakcija:

- 1) podrazumeva približno istovremenu kupovinu i prodaju istog standardizovanog tržišnog materijala po približno istoj ceni za račun jednog nalogodavca, u nameri izbegavanja tržišnog rizika suprotno prihvaćenim tržišnim praksama, pri čemu ne dolazi do stvarne promene vlasništva;
- 2) predstavlja fiktivnu prodaju ili je izvršena na način koji za rezultat ima nameštanje kupovnih ili prodajnih cena ili stvaranje drugih uslova trgovanja suprotnih prihvaćenim tržišnim praksama;
- 3) služi da izazove ostvarivanje, registrovanje odnosno prijavljivanje bilo koje cene koja nije istinita, odnosno cene postignute suprotno prihvaćenim tržišnim praksama.

Zabrana prethodno dogovorenih transakcija

Član 55.

Zabranjeno je svako dogovaranje ili izvršavanje transakcija standardizovanim tržišnim materijalom, koji je predmet trgovanja i obuhvaćen izdatim nalogom za trgovanje na tržištu terminskih ugovora, izvan robne berze, odnosno bez primene pravila robne berze.

Zabrana iz stava 1. ovog člana obuhvata svako dogovaranje ili izvršavanje transakcija standardizovanim tržišnim materijalom koje nije otvoreno i konkurentno sa javnim nuđenjem, odnosno isticanjem ponuda i tražnji u okviru odgovarajućeg fizičkog ili elektronskog prostora, načina i vremenskog perioda za trgovanje takvim standardizovanim tržišnim materijalom propisanim pravilima robne berze.

Odredbе st. 1. i 2. ovog člana ne primenjuju se na izuzetke određene posebnim pravilima robne berze.

Učesnici u transakcijama određenim kao izuzetak u skladu sa stavom 3. ovog člana, a naročito lica zadužena za sprovođenje, izvršenje, kliring, odnosno saldiranje, dužna su da o navedenim transakcijama vode posebnu evidenciju i čuvaju dokumentaciju u vezi sa takvim transakcijama (ugovore, naloge, dosijea, i druga dokumenta).

Neodgovarajuće izvršavanje naloga i uparivanje sa nalogima klijenta

Član 56.

Zabranjeno je:

- 1) neizvršavanje naloga klijenata kako oni glase i odmah čim se steknu uslovi za njihovo izvršavanje;
- 2) podnošenje naloga koji se uparuju sa nalogima klijenta, kojim se namerno, svesno i bez prethodnog pristanka klijenta sprečava izvršenje naloga u skladu sa pravilima određene robne berze.

Odredbе stava 1. ovog člana ne sprečavaju istovremeno izvršenje naloga kupovine i prodaje iste ili približne količine standardizovanog tržišnog materijala po tržišnoj ceni za različite nalogodavce.

Učesnici na tržištu dužni su da prilikom izvršenja naloga iz stava 2. ovog člana primenjuju odredbe ovog zakona koje se odnose na zabranu prethodno dogovorenih transakcija, vođenje posebne evidencije i čuvanje dokumentacije.

Zloupotreba na robno-berzanskom tržištu

Član 57.

Zabranjeno je svakom licu da učestvuje u bilo kojoj transakciji, trgovanju, odnosno poslovnoj aktivnosti ili odnosu na robnoj berzi, odnosno uz primenu pravila nadležne robne berze kojima se:

- 1) stvaraju ili daju neistiniti ili obmanjujući signali o ponudi, tražnji, ceni ili količini bilo kog standardizovanog tržišnog materijala;
- 2) suprotno prihvaćenim i uobičajenim tržišnim praksama narušavaju ponuda i tražnja;
- 3) ispoljava namerno, odnosno krajnje nemarno zanemarivanje ispravnog izvršenja transakcija za vreme perioda zatvaranja;

4) preduzimaju radnje i aktivnosti isticanja ponude ili tražnje sa namerom da se opozovu pre izvršenja.

Zabrana upotrebe insajderske informacije

Član 58.

Insajderska informacija je tačno određena činjenica, koja nije javno dostupna, a odnosi se direktno ili indirektno na jedan ili više standardizovanih tržišnih materijala ili na jednog ili više učesnika na tržištu, a koja bi, da je javno objavljena, verovatno bitno uticala na cenu standardizovanih tržišnih materijala.

Bitan uticaj postoji ako bi razumni ulagač verovatno uzeo u obzir takvu informaciju kao deo osnove za donošenje svojih investicionih odluka ili ako je reč o informaciji koju bi učesnici na tržištu očekivali da dobiju u skladu sa ustaljenim tržišnim praksama na tom tržištu.

Smatra se da učesnici koji trguju standardizovanim tržišnim materijalom očekuju da dobiju informaciju ako je:

- 1) redovno dostupna učesnicima na tom tržištu;
- 2) potrebno objaviti informaciju u skladu sa zakonskim propisima, pravilima tržišta, ugovorima ili običajima na relevantnom tržištu robe ili tržištu terminskih ugovora.

Zabranjeno je svakom licu koje po prirodi svog posla ili zaduženja poseduje insajderske informacije, a zna ili je moglo/morao da zna da se radi o insajderskoj informaciji, da tu informaciju:

- 1) upotrebi neposredno ili posredno pri sticanju, otuđenju i pokušaju sticanja ili otuđenja za sopstveni račun ili za račun trećeg standardizovanih tržišnih materijala na koje se ta informacija odnosi;
- 2) otkriva i čini dostupnim bilo kom drugom licu, osim ako se informacija otkrije i učini dostupnom u redovnom poslovanju, profesiji ili dužnosti u skladu sa zakonom;
- 3) preporučuje ili navodi druge osobe da na osnovu insajderske informacije stekne ili otuđi standardizovani tržišni materijal na koje se ta informacija odnosi.
- 4) upotrebi za učešće ili da nudi drugom licu radi uzimanja učešća u zaključivanju transakcija u vezi sa standardizovanim tržišnim materijalom na koje se insajderska informacija odnosi.

IX. POSLOVI KOMISIJE

Povereni poslovi

Član 59.

Komisija obavlja poslove u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje tržište kapitala i ovog zakona.

Poslove iz čl. 5, 6, 8, 11, 14, 15, 22, 27, 32, 38, 39, 41, 43, 44, 46, 48. i 59. ovog zakona Komisija obavlja kao poverene.

H. NADZOR

Nadzor Komisije

Član 60.

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i postupanjem robne berze i učesnika na robno-berzanskom tržištu vrši Komisija, u skladu sa ovlašćenjima iz ovog zakona, kao i zakona kojim se uređuje tržište kapitala, odnosno investicioni fondovi.

Komisije obavlja nadzor u skladu sa planom nadzora koji je zasnovan na proceni rizika, a obavezno podrazumeva neposrednu kontrolu, naročito u poslovanju i aktivnostima koje predstavljaju najveći rizik u smislu obima i vrste transakcija i poslova koji se obavljaju, kao i sprečavanje i otkrivanje delatnosti koje predstavljaju povredu integriteta tržišta.

U vršenju nadzora Komisija izriče mere i preuzima aktivnosti propisane odredbama ovog zakona, zakona kojim se uređuju investicioni fondovi, kao i zakona kojim se uređuje tržište kapitala.

XI. KAZNENE ODREDBE

1. Krivična dela

Manipulacija na tržištu

Član 61.

Ko preuzima manipulacije na tržištu na osnovu kojih ostvari imovinsku korist za sebe ili drugo lice ili nanese štetne posledice drugom licu, tako što izvrši prevaru u vezi sa poslovanjem na robnoj berzi u smislu člana 53. ovog zakona, ili nedozvoljenu praksu trgovanja u smislu člana 54. ovog zakona, kazniće se zatvorom do tri godine.

Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana došlo do značajnog poremećaja na robno-berzanskom tržištu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Korišćenje, otkrivanje i preporučivanje insajderske informacije

Član 62.

Ko u nameri da sebi ili drugom licu pribavi imovinsku korist ili nanese štetu drugim licima, zloupotrebi insajdersku informaciju u smislu člana 58. ovog zakona, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili drugim licima naneta imovinska šteta u iznosu koji prelazi 1.500.000 dinara, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

Ako je delo iz stava 1. učinilo lice koje poseduje insajderske informacije putem članstva u organu uprave, odnosno učešćem u kapitalu robne berze ili putem pristupa informacijama do kojih dolazi obavljanjem dužnosti na radnom mestu, vršenjem profesije ili drugih dužnosti, odnosno putem krivičnih dela koje je počinilo, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Ako je delom iz stava 3. ovog člana pribavljena imovinska korist ili drugim licima naneta imovinska šteta u iznosu koji prelazi 1.500.000 dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

2. Privredni prestupi

Član 63.

Novčanom kaznom od 1.000.000 do 3.000.000 dinara kazniće se za privredni prestup:

- 1) pravno lice ako obavlja poslove robne berze suprotno članu 5. ovog zakona;
- 2) investiciono društvo ako bez dozvole Komisije pruža investicione usluge na robnoj berzi (član 11);
- 3) klirinško telo ako upravlja računima članova kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora suprotno odredbama člana 29. ovog zakona;
- 4) društvo za upravljanje robnim fondovima ako obavlja delatnost bez dozvole Komisije (član 46);
- 5) investiciono društvo koje postupi suprotno zabrani prethodno dogovorenih transakcija (član 55);
- 6) investiciono društvo koje vrši neodgovarajuće izvršavanje naloga i uparivanje sa nalogima klijenata (član 56.);
- 7) investiciono društvo koje izvrši zloupotrebu na robnoberzanskom tržištu (član 57.).

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se za privredni prestup i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 50.000 do 200.000 dinara.

Uz kaznu za privredni prestup iz stava 1. ovog člana može se izreći zaštitna mera zabrane pravnom licu da se bavi određenom privrednom delatnošću u trajanju od šest meseci do tri godina, kao i zaštitna mera javno objavljivanje presude.

Uz kaznu za privredni prestup iz stava 2. ovog člana može se izreći zaštitna mera zabrane odgovornom licu da vrši određene dužnosti u trajanju od šest meseci do tri godine, kao i zaštitna mera javno objavljivanje presude.

3. Prekršaji

Član 64.

Novčanom kaznom od 100.000 do 2.000.000 kazniće se za prekršaj pravno lice – robna berza, ako:

- 1) ne dostavi Komisiji na prethodnu saglasnost pravila robne berze i tarifnik, u skladu sa članom 8. stav 5. ovog zakona;
- 2) postupa suprotno zabrani iz člana 10. ovog zakona;
- 3) primi u članstvo lice koje nije investiciono društvo sa dozvolom Komisije za obavljanje delatnosti, suprotno članu 11. ovog zakona;
- 4) zapošljava lica suprotno zabrani sukoba interesa iz člana 12. ovog zakona;
- 5) za članove uprave imenuje lice suprotno članu 15. stav 2. ovog zakona;
- 6) za članove uprave imenuje lice za koje nije pribavljena prethodna saglasnost člana Komisije u skladu sa članom 15. stav 3. ovog zakona;
- 7) koristi sredstva zaštitnog fonda protivno njihovoj nameni suprotno odredbama čl. 31. i 34. ovog zakona;

8) vrši unutrašnju kontrolu trgovanja suprotno odredbama člana 36. ovog zakona;

Novčanom kaznom od 100.000 do 2.000.000 kazniće se za prekršaj pravno lice ako:

1) upotrebljava u poslovnom imenu oznaku „robna berza”, suprotno članu 6. ovog zakona;

2) upotrebljava u svom poslovnom imenu naziv „društvo za upravljanje robnim fondovima”, suprotno članu 46. stav 7. ovog zakona;

3) u svojstvu društva za upravljanje investicionim fondovima raspolaže imovinom robnog fonda suprotno ograničenjima iz člana 51. ovog zakona.

Za radnje iz st. 1. i 2. ovog člana kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara.

Uz kaznu za prekršaj iz st. 1. i 2. ovog člana može se izreći zaštitna mera zabrane pravnom licu da vrši određene delatnosti u trajanju od šest meseci do dve godine.

Uz kaznu za prekršaj iz stava 3. ovog člana može se izreći zaštitna mera zabrane odgovornom licu da vrši određene poslove trajanju od šest meseci do jedne godine.

XII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Komisija za hartije od vrednosti

Član 65.

Komisija će uskladiti svoje poslovanje, statut i druge opšte akte sa odredbama ovog zakona u roku od mesec dana od dana početka primene ovog zakona.

Komisija će u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona sprovesti nastavu i polaganje ispita za sticanje zvanja iz člana 41. ovog zakona.

Privredna društva koja obavljaju poslove robne berze

Član 66.

Postojeća akcionarska društva registrovana za posredovanje u prodaji poljoprivrednih sirovina, životinja, tekstilnih sirovina i poluproizvoda koja nisu javna i koja obavljaju poslove robne berze, nastavljaju da rade kao robna berza koja organizuje tržište robe, u skladu sa ovim zakonom.

Privreda društva iz stava 1. ovog člana dužna su da se organizuju i usklade svoje akte sa odredbama ovog zakona u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ovlašćeni berzanski službenici

Član 67.

Lica koja su stalno zaposlena na poslovima zastupanja klijenata, domaćih pravnih lica i preduzetnika, u transakcijama na tržištu robe, u privrednim društvima iz člana 66. ovog zakona (ovlašćeni berzanski službenici), na dan stupanja na snagu ovog zakona, nastavljaju sa radom u skladu sa ovim zakonom, ako poseduju dozvolu Komisije za obavljanje brokerskih poslova.

Na ovlašćene berzanske službenike i klijente ovlašćenih berzanskih službenika koji su članovi kliringa i saldiranja na tržištu robe shodno se primenjuju pravila koja su propisana za postupanje investicionih društava na tržištu robe.

Robna berza koja organizuje trgovanje preko ovlašćenih berzanskih službenika, dužna je da obezbedi ravnopravnost u uslovima postupanja i jednakost informacija u odnosu na investiciona društva.

Ovlašćeni berzanski službenik je dužan da poslove posredovanja u ime i za račun klijenata obavlja stručno, savesno i u skladu sa pravilima robne berze.

Robna berza vrši kontrolu rada ovlašćenih berzanskih službenika i njihovih klijenata na tržištu robe u vezi sa postupanjem na robnoj berzi.

Trgovina na tržištu robe ne može se odvijati preko ovlašćenih berzanskih službenika kada vrednost prometa na tom tržištu na godišnjem nivou preko ovlašćenih službenika padne ispod 30% ukupnog prometa na tom tržištu, a najkasnije po proteku tri godine od dana početka primene ovog zakona.

Član 68.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a primenjuje se po isteku šest meseci od dana stupanja na snagu, osim odredaba člana 41. i člana 65. stav 2. koje se primenjuju od dana stupanja na snagu ovog zakona.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 97. stav 1. tačka 6. Ustava Republike Srbije, prema kome Republika Srbija uređuje i obezbeđuje jedinstveno tržište; pravni položaj privrednih subjekata; sistem obavljanja pojedinih privrednih i drugih delatnosti; robne rezerve; monetarni, bankarski, devizni i carinski sistem; ekonomske odnose sa inostranstvom; sistem kreditnih odnosa sa inostranstvom; poreski sistem.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Postojanje uređenog robno-berzanskog tržišta, indikator je sigurnosti i konkurentnosti određene privrede, kao i eliminisanja netržišnih rizika u poslovanju. Formiranje robne berze ima brojne pogodnosti, poput olakšavanja zaključivanja trgovinskih poslova, formiranja tržišnih cena, njihovo vremensko i prostorno uravnoteženje, zatim pružanje veće pravne sigurnosti, podsticanja privrednog razvoja, obrazovanja i obaveštavanja učesnika tržišta o privrednim zbivanjima.

Uspostavljanje savremene robne berze i razvoj spot i termenske berzanske trgovine doprinosi izgradnji tržišno orijentisane privrede, a na prvom mestu sektora poljoprivrednih proizvoda. Ovim zakonom se uspostavljaju potrebni pravni i institucionalni okviri za razvoj trgovanja izvedenim finansijskim instrumentima, te pruža osnova za uvođenje mehanizama kojima se eliminišu najveći rizici poslovanja u Republici Srbiji.

Donošenje ovog zakona je višestruko korisno i za javni sektor. Omogućava se organizacija sistema podrške poljoprivredi posredstvom tržišnih mehanizam intervencije, a očekivani efekti uključuju efikasnije upravljanje robnim rezervama, kao i unapređenje politike razvoja poljoprivrede i agrobiznisa.

U Republici Srbiji trenutno ne postoji adekvatan pravni okvir za razvoj robnih berzi, pa bi precizno regulisanje oblasti terminskog i spot berzanskog poslovanja kroz sveobuhvatan zakon o robnim berzama, kao i jasno definisanje mera za sprovođenje zakona, doprinelo smanjivanju trenutne izloženosti privrede rizicima, naročito malih i srednjih preduzeća i poljoprivrednika. Na taj način će privreda biti u mogućnosti da koristi derivate kao jedan od instrumenata upravljanja rizicima, naročito u domenu upravljanja rizikom cene poljoprivrednih proizvoda.

Dosadašnja iskustva, analiza postojećeg zakonodavnog okvira za razvoj tržišta robe i instrumenata za upravljanje rizicima, ukazali su na potrebu za donošenjem posebnog zakona o robnim berzama.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINIH REŠENJA

Prvi deo - OSNOVNE ODREDBE

Čl. 1. do 4. Predloga zakona o robnim berzama određuju predmet i cilj zakona, shodnu primenu drugih relevantnih propisa i značenje pojedinih pojmova u smislu ovog zakona. Obzirom da je reč o zakonu kojim se utvrđuje institucionalni okvir i po prvi put normira delatnosti robne berze celishodno je da se precizno definišu određeni pojmovi neophodni za pravilno razumevanje i efikasnu primenu zakona. Prilikom definisanja vodilo se računa o postojećim zakonskim rešenjima, posebno odredbama zakonu koje reguliše tržište kapitala, jer je reč o usko povezanim oblastima. Uvodi se kategorija standardizovanog tržišnog materijala (član 2. stav 1. tačka 4)) kao zbirnog pojma za sve predmete trgovanja na robnoj berzi. Precizirajući isključivo parametre standardizacije, vrsta i količina robe kojom se trguje na berzi. Tokom izrade ovog zakona razmotrena je mogućnost uključanja

nestandardizovanih materijalima, ali je zaključeno da ovo rešenje ne bi odgovaralo prirodi berzanskog tržišta i fazi u kojoj se ono nalazi u Srbiji, dok kao alternativa zainteresovanim subjektima uvek ostaju pravila obligacionog prava.

U članu 4. predviđena je shodna primena Zakona o tržištu kapitala, ako nije drugačije uređeno ovim zakonom.

Drugi deo - POJAM, POSLOVI, PRAVILA I ORGANIZACIJA ROBNE BERZE

Čl. 5. do 8.

Zakonom je određen pojam robne berze, kao organizatora tržišta standardizovanih tržišnih materijala (član 5. stav 1.) kako bi se otklonile potencijalne nedoumice u pogledu predmeta zakona i obima primene. Trgovanje na robnoj berzi podeljeno je na dva tržišta i to prema vrsti standardizovanog tržišnog materijala kojim se trguje na berzi. Kriterijum razdvajanja je rok izvršenja ugovorne obaveze, odnosno isporuke robe koja je predmet trgovanja. U slučaju da je reč o roku izvršenja ugovorne obaveze dužem od 5 dana, na robnoj berzi organizuje se posebno tržište terminskih ugovora. Reč je o izuzetno pogodnom mehanizmu koji doprinosi većem prometu i sigurnijem poslovanju. Na ovaj način se uvodi u naš pravni sistem mogućnost nesmetanog trgovanja terminskim ugovorima na organizovanom tržištu, na kome postoje brojni mehanizmi ublažavanja i eliminisanja rizika. Spot tržište, ili kako je u ovom zakonu određeno kao tržište robe karakteriše rok izvršenja ugovorne obaveze kraći od 5 dana, kao i manja izloženost riziku. To je uobičajeni rok predviđen za isporuku predmeta ugovora u dosadašnjoj praksi.

U pogledu pravnog oblika organizovanja robne berze (član 5. stav 3.), uzimajući u obzir postojeće pravne forme privrednih društava predviđene Zakonom o privrednim društvima („Službeni glasnik RS” br. 36/11 i 99/11), neophodno je da robna berza bude osnovana u formi akcionarskog društva, imajući u vidu potrebni osnovni kapital i izloženost riziku, propisanu odgovornost i sistem upravljanja i odlučivanja. Takođe, zakonom je precizirano da svako lice može biti akcionar, s tim da je ograničeno maksimalno učešća u kapitalu robne berze do 33 %, a analogno sa tim i maksimalan broj akcija sa pravom glasa. Ovo ograničenje se odnosi i na blisko povezana lica.

Robna berza je dužna zbog specifičnosti i značaja poslova koje obavlja da u svom poslovnom imenu na nesumnjiv način istakne to svojstvo, bilo upotrebom naznake robna berza. Zatim, kako se drugi subjekti ne bi dovodili u zabludu zabranjena je upotreba oznake robna berza bez osnova (član 6.).

Predviđen je minimalni kapital u iznosu od 30.000.000 dinara na osnovu procene izloženosti riziku i obimu poslovanja, kao i obaveza robne berze da konstantno održava propisano nivo kapitala. Ove sredstva služe za pokrivanje tekućih troškova rada robne berze i naknadu štete prouzrokovane greškom robne berze (član 7.).

U članu 8. sa ciljem zaštite učesnika u trgovanju na robnoj berzi, predviđena je zakonska obaveza donošenja tarifnika i pravila (listing, trgovanje, kliring i saldiranje, itd.) na koje prethodnu saglasnost daje Komisija za hartije od vrednosti. Visina potraživanja robne berze za pojedine usluge unapred je propisana tarifnikom, i ne može biti predmet slobodne ocene berze u individualnim slučajevima.

U čl. 9. i 10. Predloga zakona, koji se odnosi na delatnost robne berze precizirani su opšti uslovi i osnovni poslovi robne berze, koji se pre svega manifestuju u stvaranju uslova za efikasno i transparentno obavljanje trgovine i izvršenja preuzetih obaveza. Robna berza u modernim tržišnim tokovima preuzima dodatne poslove u odnosu na tradicionalno poimanje uloge berze u organizovanju listinga i povezivanju ponude i tražnje, te je predviđeno da robna berza preuzima na

sebe (član 9): organizovanje jednog ili oba tržišta, standardizaciju i kreiranje standardizovanih tržišnih materijala, i druge poslove u cilju adekvatnog uspostavljanja i sprovođenja stabilnog sistema trgovanja standardizovanim tržišnim materijalima. U okviru dodatnih poslova (član 9.) ostavlja se mogućnost preduzimanja aktivnosti na jačanju značaja i potpunijeg iskorišćavanja potencijala ovog vida organizovanja trgovine. Posebna pažnja je usmerena na preciziranje zabranjenih poslova, u cilju ostvarivanja postavljenih zahteva u pogledu nepristrasnosti i profesionalnosti. Izričito je isključena mogućnost neposrednog trgovanja berze standardizovanim tržišnim materijalima, kao i davanja saveta o izboru investicionog društva i o izboru tržišnog materijala. Zatim, kako bi se izbegle eventualne nejasnoće, precizirano je da robna berza ne može organizovati trgovanje devizama, efektivnim stranim novcem i plemenitim metalima (član 10).

Članstvo na robnoj berzi (član 11.) određeno je kao isključivo pravo investicionih društava koji ispunjavaju uslove predviđene ovim zakonom. Međutim, članstvu u robnoj berzi i status akcionara robne berze se međusobno ne isključuju. Takođe, ostavljena je mogućnost da, pored članova robne berze, trgovinu obavljaju i Republika Srbija i Narodna banka.

Čl. 12. do 14. uređuje se sukob interesa, kadrovska osposobljenost i tehnička opremljenost. U pogledu kadrovske osposobljenosti robne berze (član 13.), ovaj zakon propisuje da su dozvolu za obavljanje poslova pružanja investicionih usluga dužna da imaju najmanje tri zaposlena lica.

Organi robne berze (član 15.) se određuju statutom ili osnivačkim aktom u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, s tim da su zakonom određena lica koja se smatraju nepodobnim da budu članovi organa, kako bi se sprečilo da lica koja su zaposlena odnosno koja se nalaze na rukovodećim pozicijama u povezanim subjektima, odnosno sa njima blisko povezana lica, dođu u sukob interesa.

Treći deo – TRŽIŠTE ROBA

Uređuje se pravila trgovanja na robnoj berzi, odnosno na jednom od dva tržišta, tržištu roba. Robna berza svojim pravilima određuje kvalitet robe, paritet isporuke, količine i sl. i u pogledu kvaliteta primenjuje priznate standarde kvaliteta robe (član 16.). U pogledu lica ovlašćenih da trguju na ovom tržištu, predviđeno da investiciona društava, kao članova berze, trguju na ovom tržištu (član 17.)

Čl. 18. do 21.

Kliring i saldiranje koji vrši poseban organizacioni deo robne berze u njenom sastavu, čime se obezbeđuje pouzdanost naročito u slučaju velikog dnevnog obima trgovanja i pretnje da se obaveze ne mogu pravilno utvrditi i izvršiti (član 18.). Uspešno finkcionisanje kliringa i saldiranja preduslov je za adekvatno funkcionisanje mehanizma zaštite i isplatu novčanih sredstava iz zaštitnog fonda. Najnovija tendencija je da se klirinške kuće, koje su se u prošlosti izdvojile iz sistema berzi, vraćaju i ponovo postaju njihov deo, jer se na berzama nalazi središte poslovanja. Članstvo u kliringu i saldiranju stiče se uplatom predviđenih sredstava na ime članarine i sredstava obezbeđenja. Na ovaj način se eliminiše mogućnost zaključenja ugovora i preuzimanja obaveza povodim istih, bez prethodno položene garancije za slučaj neizvršenja. Berza na ovaj način ima uvid u bilans svakog pojedinačnog člana kliringa i saldiranja. Postoji kvalitativna i kvantitativna razlika u pogledu kliringa i saldiranja na tržištu robe u odnosu na tržište terminskih ugovora. Na tržištu robe kliring i saldiranje obavlja poslove obračuna međusobnih dugovanja i potraživanja, po osnovu transakcija, i njihovo izvršenje, zatim upravljanje zaštitnim fondom i druge stručne i administrativne poslove. Članovi kliringa i saldiranja na tržištu mogu biti investiciona društva (član 19.).

Robna berza je dužna da otvori poseban namenski zbirni račun (član 20.) za potrebe nesmetanog izvršavanja novčanih obaveza po osnovu transakcija na tržištu robe. Sredstva na zbirnom računu ne mogu biti predmet prinudne naplate, niti deo stečajne ili likvidacione mase robne berze i banke u kojoj se vode. Jedan od mehanizama regulisanja poremećaja trgovanja na robnoj berzi jeste prestanak i suspenzija članstva (član 21.)

Četvrti deo-TRŽIŠTE TERMINSKIH UGOVORA

Čl. 22. do 30. Predloga zakona uređuje se drugo tržište na robnoj berzi, tržište terminskih ugovora. U pitanju je savremeno tržište koje donosi brojne prednosti, poput umanjena rizika za prodavce i kupce na robnoj berzi u odnosu na vanberzansku trgovinu, umanjena troškove pronalaženja druge ugovorne strane kroz funkciju prostornog povezivanja i obezbeđenja pokazatelja neophodnih za poslovno planiranje. Usled nepostojanja relevantnog zakonskog okvira, do sada je 95 % ukupnog prometa i zaključenih poslova imao karakter promptnih poslova, odnosno poslova kupoprodaje sa avansnim plaćanjem i isporukom predmeta u roku od 5 radnih dana od datuma zaključenja berzanskog posla. Samo 5% prometa su poslovi kupoprodaje „na zeleno“, koji podrazumevaju 100% avansno plaćanje, sa odloženom isporukom u nekom budućem periodu. Međutim, reč je o nestandardizovanoj formi ugovora, te nisu mogli biti definisani kao berzanski terminski ugovori, koji predstavljaju daleko sigurniju formu ugovornog obavezivanja. Nepostojanje tržišta standardizovanih terminskih ugovora negativno je uticalo na konkurentnost naše privrede posebno, malih i srednjih preduzeća.

Robna berza svojim pravilima određuje parametre standardizovanja terminskih ugovora i u pogledu kvaliteta robe na koju se odnose terminski ugovori primenjuje priznate standarde kvaliteta robe (član 22.). U pogledu lica ovlašćenih da trguju na ovom tržištu, predviđeno da su to investiciona društava, kao članova berze (član 23.).

Klirinško telo - institucija koja obavlja poslove kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora, i ima svojstvo strane u transakciji (*central counterpart, CCP*). Prema važećem zakonskom rešenju u oblasti tržišta kapitala te poslove obavlja Centralni registar, depo i kliring hartija od vrednosti, pa je odredbom čl. 24. ovoj instituciji određeno svojstvo klirinškog tela na tržištu terminskih ugovora, koja u obavljanju tih poslova postupaju u skladu sa pravilima ovog zakona, kao i shodnom primenom Zakona o tržištu kapitala („Službeni glasnik RS”, broj 31/11).

Pošto osnovna prednost ovog tržišta zaštita od rizika promene cene, i podrazumeva dospeće izvršenja obaveze u nekom budućem periodu, pored obračuna međusobnih dugovanja i potraživanja, po osnovu transakcija, i njihovo izvršenje, neophodno je za tu svrhu voditi evidenciju i šifarnik vrsta ovih ugovora, registrovati ih na računima članova kliringa i saldiranja, vršiti upis prava trećih lica i druge poslove upravljanje računima članova (član 25).

U pogledu kliringa i saldiranja na tržištu terminskih ugovora članovi su jedino investiciona društva, jer je reč o tržištu na kome su oni isključivo ovlašćeni da trguju, s tim da njihovi klijenti mogu biti sva domaća i strana lica (član 28). Dakle, stranim zainteresovanim licima je omogućen pristup berzanskom tržištu pod istim uslovima kao i domaćim učesnicima. Obzirom na prirodu terminskih ugovora, sistem kliringa i saldiranja na ovom tržištu je kompleksan i podrazumeva veći broj poslova koje ovaj organizacioni deo berze treba da obavlja.

U članu 29. precizirano je da članovi kliringa otvaraju kod poslovne banke marginske račune, a kojima upravlja klirinško telo. Sredstva na ovim računima ne mogu biti deo imovinske, stečajne ili likvidacione mase članova kliringa, odnosno banke u kojoj se vode.

Jedan od mehanizama regulisanja poremećaja trgovanja na robnoj berzi jeste prestanak i suspenzija članstva (član 30.). Reč je o meri usmerenoj protiv pojedinačnih učesnika koji mogu negativno uticati na trgovanje na robnoj berzi. Kategorija suspenzija članstva uvodi se kao odgovor na situacije koje zahtevaju hitno reagovanje, jer postoji osnovana sumnja da će se narušiti ili ugroziti pravilan rad berze.

Peti deo - ZAŠTITNI FONDOVI

Čl. 31. do 35. Predloga zakona uređuju zaštitne fondove, odnosno sredstva za pokrivanje gubitaka po osnovu neizvršenja obaveza ugovornih strana. Reč je specifičnom mehanizmu za povećanje sigurnost trgovanja na robnoj berzi, jer je propisana obaveza članstva i polaganja sredstava obezbeđenja u vidu uplata fondu pre zaključenja berzanskog posla za članove kliringa i saldiranja na tržištu robe, odnosno tržištu terminskih ugovora. Zaštitni fond predstavlja imovinsku masu, a ne pravno lice, a obrazuje se posebno za svako tržište i vodi na odvojenim računima, nezavisno od računa berze. Takođe, ova sredstva ne mogu biti predmet prinudne naplate, niti deo stečajne i likvidacione mase robne berze. Kako bi se sprečile zloupotrebe, sredstva zaštitnog fonda prikupljaju se iz propisanih izvora i imaju jasno određenu namenu, te je upotreba u druge svrhe kažnjiva. Ova sredstva se vraćaju članu po urednom izvršenju preuzetih obaveza.

Šesti deo - UNUTRAŠNJA KONTROLA TRGOVANJA

Čl. 36. i 37. predviđaju uslove pod kojima se, kao obavezna, organizuje unutrašnja kontrola poslovanja na robnoj berzi. Unutrašnja berzanska kontrola uređuje se ovim zakonom, statutom i drugim pravilima berze. Predmet kontrole je sigurnost, zakonitost i stabilnost poslovanja, te ponašanje učesnika na berzi i ostvarivanje njihovih prava i obaveza, dakle celokupno poslovanje kako same berze tako i njenih članova. Činioci koji mogu da utiču na efikasan unutrašnji nadzor su ljudski resursi u pogledu dobro obučениh kadrova sposobnih da otkriju zloupotrebe i nepravilnosti u trgovanju, dostupnost informacija i omogućavanje pristupa potrebnim informacijama, te mogućnosti izricanja i sprovođenja sankcija za kršenje propisa i pravila berze. Budući da je neposredni organizator trgovanja, berza je nadležna za sprovođenje direktne i kontinuirane kontrole nad članovima, i u mogućnosti je da reaguje i u slučaju najmanjih poremećaja. Obaveštavanje Komisije za hartije od vrednosti kao eksternog kontrolora podrazumeva jačanje sistema nadzora i zahteva usku saradnju. Neophodno je da berza u vršenju ovih ovlašćena ne krši principe jednakosti i srazmernosti.

Sedmi deo - INVESTICIONA DRUŠTVA NA ROBNOJ BERZI I ROBNI FONDOVI

Čl. 38. do 52. Predloga zakona uređuju poslovanje investicionih društava na robnoj berzi i robne fondove. Predviđene su posebnosti investicionih društava i robnih fondova u odnosu na postojeću regulativu u zakonima koji uređuju tržište kapitala, odnosno investicione fondove, imajući u vidu njihovo učešće na specifičnom tržištu robne berze.

Da bi investiciona društva mogla da trguju na berzi, odnosno da bi postali njeni članovi neophodno je da imaju dozvolu Komisije za hartije od vrednosti za pružanje investicione usluge i aktivnosti u vezi sa standardizovanim tržišnim materijalom (član 38.). Zatim, kapital društva mora da ispuni propisane uslove u pogledu visine novčanog dela, kako bi se obezbedila pouzdanost poslovanja i umanjio rizik od prouzrokovanja štete klijentima. Zavisno od vrste i rizičnosti delatnosti propisani su minimalni iznosi. Kada društvo obavlja aktivnosti koje generišu neuporedivo manji rizik, poput prijema i prenosa naloga koji se odnose na prodaju i kupovinu standardizovanog tržišnog materijala, odnosno izvršenje naloga

za račun klijenta, minimalni kapital investicionog društva iznosi 6.000.000 dinara. Visina minimalnog kapitala je opredeljena iznosom potencijalnih gubitaka koji mogu da nastanu zbog rizika u poslovanju društva, poput docnje ili neispunjenja obaveza saugovornik, nenaplata provizije, kako bi investiciono društvo moglo da opstane i nastavi poslovanje i ako se rizici ostvare. Ukoliko društvo ima minimalni kapital propisan za rizičniju delatnost, automatski ispunjava uslov u pogledu kapitala za obavljanje manje rizičnih poslova, te nije potrebno za ovu svrhu imati dodatni kapital (član 39.). Investiciono društvo mora da bude kadrovski osposobljeno, tehnički i organizaciono opremljeno kako bi pravilno i kontinuirano obavljalo svoju delatnost. Kompjuterska tehnika i informacioni sistemi, treba da obezbede tačnost i pouzdanost u prikupljanju i korišćenju poslovnih podataka. Važno je imati na umu potrebu kompatibilnost sa informacionim sistemom robne berze. Kao neophodan uslov za učešće investicionog društva u trgovanju na robnoj berzi, propisan je minimalan broj lica sa dozvolom Komisije za pružanje određenih investicionih usluga u vezi sa standardizovanim tržišnim materijalom, koja moraju biti zaposlena na neodređeno vreme. Cilj koji se želi postići ovim zahtevom jeste adekvatna stručnost i specijalizovanost ovih subjekata, zbog koje oni i imaju ekskluzivno pravo članstva i trgovanja na robnoj berzi (član 40.). Propisani su način i uslovi za sticanje ovih dozvola, u pogledu položenog stručnog ispita, odsustva pravnih posledica osude i godina radnog iskustva (član 41.). Da bi se izbegle nedoumice u pogledu pravnog statusa postojećih investicionih društva, zakon reguliše da investiciona društva osnovana u skladu sa zakonom o tržištu kapitala, mogu obavljati poslove investicionih društava na robnoj berzi, u slučaju ispunjenja uslova predviđenih ovim zakonom, pre svega uslova u pogledu kadrovske strukture i potrebnih dozvola i saglasnosti Komisije (član 43.)

Predlog zakona sadrži kategoriju robnih fondova (član 44.), kao institucija kolektivnog ulaganja koja prikuplja i ulažu novčana sredstva prevashodno u različite vrste standardizovanih tržišnih materijala, kako na domaćim tako i na stranim robnim berzama. Robni fond može da se osnuje u formi otvorenog investicionog fonda u skladu sa propisima koji reguliše investicione fondove. Upravljanje je u skladu sa pomenutim pravilima povereno je društvu za upravljanje, s tim da to mogu biti i postojeća društva koja ispune dodatne uslove propisane Predlogom zakona o robnim berzama (član 46.). Propisano je iznos minimalnog novčanog dela kapitala društva za upravljanje kao i obaveza njegovog održavanja (član 48.). Radi sprečavanja zloupotrebe i ostvarivanja proklamovanog cilja robnog fonda zakonom je ograničena mogućnost raspolaganja sredstvima fonda. Imovina fonda je odvojena od imovine društva za upravljanje i investicionog društva, kao člana kliringa i saldiranja, čiji je klijent društvo za upravljanje, te ne može biti predmet zaloge i deo stečajne ili likvidacione mase ovih subjekata (član 51.).

Osmi deo - POVREDE INTEGRITETA TRŽIŠTA

Čl. 53. do 58. Predloga zakona sadrže odredbe o povredama integriteta tržišta, odnosno zabranama zloupotreba na tržištu. Predviđene su zabrane različitih oblika radnji koje učesnici berzanske trgovine preuzimaju u nameri promene tekuće cene standardizovanih tržišnih materijala uključenih u listing protivno delovanju tržišnih zakona, kako bi sebi ili drugima pribavili imovinsku korist. Ovakvo nedozvoljeno ponašanje aktera na robnoj berzi nanosi štetu drugim učesnicima u trgovanju, samoj robnoj berzi, a zavisno od uticaja i značaja robne berze u ukupnom privrednom prometu i drugim privrednim subjekte van berzanskog tržišta. Kažnjivo je posredno i neposredno učešće u prevarim radnjama koje se preduzimaju u cilju dovođenja u zabludu drugog lica. Nedozvoljena praksa trgovanja (član 54.) podrazumeva preduzimanje radnji u cilju postizanja cena koje ne odgovaraju stvarnom odnosu ponude i tražnje primenom nedozvoljenih sredstava i zaključenjem fiktivnih ugovora kojima se stvara privid trgovanja i učestalost transakcija, a da se pri

tome stvarni vlasnik ne menja. Zabranjeno je neodgovarajuće izvršavanje naloga i uparivanje sa nalogima klijenta (član 56.), jer se na ovaj način krši zakonska obaveza svih učesnici na robnoj berzi da prilikom zastupanja u trgovini izvršavaju naloge klijenata savesno, blagovremeno i u njihovom najboljem interesu. Predlog zakona izričito zabranjuje zloupotrebe (član 57.). Predlogom zakona je definisana insajderska informacija i sankcionisana njena nedozvoljena upotreba, čime se želi maksimalno umanjiti netržišni rizici i sačuvati integritet berzanskog tržišta (član 58.).

Deveti deo- POSLOVI KOMISIJE

Član 59. Predloga zakona se odnosi na poslove koje obavlja Komisija u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala i u skladu sa Predlogom zakona, kao i poslove iz čl. 5, 6, 8, 11, 14, 15, 22, 27, 32, 38, 39, 41, 43, 44, 46, 48. i 59. ovog zakona koje Komisija obavlja kao poverene.

Deseti deo- NADZOR

Član 60. Predloga zakona se odnosi na nadležnost za doslednu i pravilnu primenu ovog zakona, koja je poverena Komisiji za hartije od vrednosti, kao regulatornom telu u odnosu na organizovana tržišta kapitala i efekata, i koja će u skladu sa planom nadzora na osnovu procene rizika na robno-berzanskom tržištu vršiti nadzor u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje tržište kapitala. Nadzor podrazumeva neposrednu kontrolu, pre svega poslovanja i aktivnosti koje predstavljaju najveći sistemski rizik u smislu obima i vrste transakcija u okviru poslova svojstvenih za robnu berzu.

Jedanaesti deo - KAZNENE ODREDBE

U članu 61. Predloga zakona, uvodi se posebno krivično delo protiv integriteta tržišta, čime se sankcionišu najteže povrede pravila propisanih ovim zakonom, odnosno zabranjene radnje iz čl. 53, 54. i 58. Reč je o radnjama koje mogu u velikoj meri uticati na stabilnost tržišta, te su potencijalne štete za učesnike takve da opravdavaju propisanu kaznu zatvora od 6 meseci do 5 godina. Poseban kvalifikovani oblik predviđen je u slučaju nastupanja teškog poremećaja na tržištu ili ako je ostvarena imovinska korist preko 5.000.000 dinara.

U članu 63. je propisan privredni prestup za postupanje pravnih lica, investicionih društava i društava za upravljanje robnim investicionim fondovima suprotno odredbama ovog zakona, bez odgovarajuće dozvole. Uz privredni prestup može se pravnom licu, odnosno odgovornom licu izreći i odgovarajuća zaštitna mera srazmerna ozbiljnosti povrede.

U članu 64. je sadržana prekršajna kazna za povrede pojedinih odredaba ovog zakona.

Dvanaesti deo – PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Čl. 65. - 68. Predloga zakona sadrže prelazne i završne odredbe, kojima je predviđena odložena primena zakona, po isteku mesec dana od dana njegovog stupanja na snagu, radi usklađivanja statusa i poslovanja privrednih subjekata koji se bave određenim aspektima robno-berzanskog poslovanja, u vreme donošenja ovog zakona, kao i stvaranja organizacionih i tehničkih uslova za njegovu primenu, od strane zainteresovanih privrednih subjekata. Pored toga, predviđeni su rokovi za Komisiju za hartije od vrednosti da donese podzakonske akte za koje je ovlašćena ovim zakonom, organizuje nastavu i polaganje ispita za sticanje zvanja u skladu sa ovim zakonom, kao i da organizuje posebnu organizacionu jedinicu u svom sastavu, za poslove primene ovog zakona.

IV. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti sredstva u budžetu Republike Srbije.

**OBRAZAC IZJAVE O USKLAĐENOSTI PROPISA SA PROPISIMA
EVROPSKE UNIJE**

1. Organ državne uprave, odnosno drugi ovlašćeni predlagač propisa -
Vlada

Obrađivač - Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija

2. Naziv propisa

Predlog zakona o robnim berzama

3. Usklađenost propisa sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Sporazum), odnosno sa odredbama Prelaznog sporazuma o trgovini i trgovinskim pitanjima između Evropske zajednice, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Prelazni sporazum)

a) Odredba Sporazuma i Prelaznog sporazuma koja se odnose na normativnu saržinu propisa

/

b) Prelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma i Prelaznog sporazuma

/

v) Ocena ispunjenosti obaveze koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma

/

g) Razlozi za delimično ispunjavanje, odnosno neispunjavanje obaveza koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma

/

d) Veza sa Nacionalnim programom za integraciju Republike Srbije u Evropsku uniju

/

4. Usklađenost propisa sa propisima Evropske unije

a) Navođenje primarnih izvora prava EU i usklađenost sa njima

/

b) Navođenje sekundarnih izvora prava EU i usklađenost sa njima

/

v) Navođenje ostalih izvora prava EU i usklađenost sa njima

/

g) Razlozi za delimičnu usklađenost, odnosno neusklađenost

/

d) Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije

/

5. Ukoliko ne postoje odgovarajući propisi Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost treba konstatovati tu činjenicu. U ovom slučaju nije potrebno popunjavati Tabelu usklađenosti propisa.

Ne postoji obaveza usklađivanja, jer predloženi propis nije predmet regulisanja u propisima EU.

6. Da li su prethodno navedeni izvori prava EU prevedeni na srpski jezik?

/

7. Da li je propis preveden na neki službeni jezik EU?

/

8. Učešće konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti